

Tehtäväkierros koululaisille: opettajan materiaali

Ohessa on vastausvaihtoehtoja ja lisätietoa tehtävien tueksi.

Aboa Vetus

- Miksi Turun vanhat kellarit ovat hautautuneet maan alle?

Turku on palanut historiansa aikana 1300-luvulta lähtien yli 30 kertaa, ja viimeinen palo vuonna 1827 tuhosi $\frac{3}{4}$ kaupungista. Palon jälkeen Turku rakennettiin uudelleen, ja vanhojen rakennusten kivijalat ja kellarit jäivät uuden kaupungin alle. Osa kellareista jäi päälle rakennettujen uusien talojen käyttöön. Esimerkiksi osa Aboa Vetuksen kellareista oli vielä Auran kylpylaitoksen ja Rettigin tupakkatehtaan käytössä 1900-luvun alussa, ja ne haudattiin Rettigin puutarhan alle, kun tehdas hajotettiin ja palatsi rakennettiin 1928. 1990-luvulla kellarit kaivettiin esiin ja paikalle perustettiin museo. Suurtorin rakennusten alla on myös keskiaikaisia kellareita.

- Mitä arkeologi tekee?

Arkeologi tutkii ihmisen menneisyyttä analysoimalla muinaisjäännöksiä eli ihmisen toiminnan jättämiä jälkiä. Tällaisia ovat esimerkiksi vanhat rakennukset ja niiden perustukset, esinelöydöt, ihmisten hyödykseen käyttämien eläinten ja kasvien jäännökset, haudat ja laivanhylt. Tällöin tehdään arkeologisia kaivauksia.

- Voiko maan alta löytyneistä raunioista ja esineistä päätellä, millaisia ihmisiä täällä asui?

Kyllä voi. Tiedetään esimerkiksi että Turussa vain varakkaimmilla oli kivitaloja, sillä niiden rakentaminen maksoi paljon. Tiilet tehtiin kaikki käsityönä ja talot olivat usein monikerroksisia. Esineet kertovat myös paljon. Paikallisesti valmistettuja savi- tai puuesineitä oli kaikilla asukkailla, mutta esimerkiksi juomalasien tai posliiniastioiden sirpaleet kertovat, että omistajalla on ollut varaa ostaa ulkomailta tuotuja esineitä.

Kellarit

- Miksi kellareita rakennettiin? Mitä hyötyä niistä oli?

Kellarit pitivät ruuan ja juoman viileämpänä, ja toimivat varastotiloina. Kellari oli myös turvallisempi säilytyspaikka kallisarvoisille tavaroille kuin ullakko, sillä tulipalossa puiset kattorakenteet ja ullakko tuhoutuvat yleensä ensimmäisenä.

- Nämä kellarit ovat olleet käytössä pitkään. Näette lattiassa rakennusvuoden. Ensin ne kuuluivat yksityistaloihin, ja vielä sata vuotta sitten niiden päällä oli kylpylä. Näettekö kellareissa jotain, mikä liittyy kylpylään?

Kellareissa on vielä vesiputkia Auran kylpylaitoksen jäljiltä. Silloin kylpylän vesi lämmitettiin kellareissa ja putket kuljettivat veden yläkertaan. Myös ensimmäisen isomman kellarin seinä- ja lattiapinnat ovat kylpylän aikaisia. Neliskulmainen oviaukko on myös samalta ajalta, ja sen vieressä näkyy varhaisempi umpeen muurattu oviaukko.

Kartat

- Mitä Turussa tapahtui vuonna 1827?

Turku on palanut yli 30 kertaa ja syksyllä 1827 oli viimeinen, niin kutsuttu Turun palo. Se tuhosi kolme neljäsosaa kaupungista ja jätti kodittomaksi 11 000 asukasta 13 000:sta. Palon leviämistä edisti kova myrskytuuli. Tämän jälkeen kaupunki rakennettiin uudelleen. Yksi kartoista kuvaa palon leviämisalueen.

- Vanhin kartta vuodelta 1634 on hyvin erilainen kuin muut myöhemmin tehdyt. Miten se eroaa muista?

Kartta on ensimmäinen Turusta piirretty kaupunkikartta. Turussa oli tuolloin vain neljä kortteliä, Luostarikortteli (jossa olemme nyt), Kirkkokortteli (Suurtorilta Tuomiokirkolle päin), Mätäjärven kortteli (Tuomiokirkolta kohti Kerttulinmäkeä ja Uudenmaankatua) sekä Aninkaisten kortteli joen toisella puolella. 1650-luvulla alettiin rakentaa uusia kortteleita toiselle puolen jokea. Ensimmäisessä kartassa ei myöskään näy yksittäiset tontit kuten myöhemmissä.

Vitriinit

- Mistä aineesta esineitä on tehty eri aikoina?

Puu on ollut tärkeä materiaali, ja siitä on voitu tehdä erilaisia käyttöesineitä, tynnyreistä kampoihin. Punasaviset esineet, kuten padat ja lautaset, ovat olleet koko väestön käytössä jo keskiajalla. 1700-luvulla Euroopassa alettiin savesta valmistaa nk. piiposliinia, ja tästä tehtyjä kahvikuppeja, lautasia ja muita astioita alettiin tuoda myös Suomeen. Aito posliini oli tuontitavaraa ja kallista. Luusta voitiin esim. nappeja, neuvoja, kampoja, luistimia ja huiluja. Lasi oli aluksi tuontitavaraa, ja keskiajalla juomalaseja käytti vain varakkaampi väestö. 1700-luvulla saatiin myös Suomeen lasitehdas, jolloin sekä juomalasit että ikkunalasi yleistyivät.

- Miten esineet ovat päätyneet maan alle?

- Miksi esineet ovat usein rikki tai niistä on jäljellä vain pieniä sirpaleita?

Rikkoontuneet esineet vietiin yleensä tunkiolle, ja joskus pieniä esineitä saattoi mennä myös hukkaan. Rakentamisen ja kaupunkipalojen johdosta vanhat tunkiot ja hukkaan menneet esineet ovat päätyneet maan alle, samoin kuin talojen rauniot. Arkeologisissa kaivauksissa tunkioita löytyy paljon, sillä yleensä joka talolla oli omansa. Iso osa arkeologisista löydöistä onkin entisajan ihmisten roskia.